

▲ Lítovský mokřad.

Divočina za humny – dvě nové evropsky významné lokality pro Karlovarský kraj

*Přemysl Tájek, AOPK ČR, Regionální pracoviště Správa CHKO Slavkovský les,
Tomáš Hauer, Botanický ústav AV ČR, Vědecké pracoviště Třeboň*

Dvojice lokalit, které vám chceme představit, dokonale splňuje představu nehostinné divočiny. Při hledání přírodních skvostů si zde totiž mohou na své přijít nejen podivínští přírodovědci, ale i milovníci adrenalinových sportů – stačí jen pokusit se přejít některou z lokalit z jedné strany na druhou. Pokud nejste příznivcem boje o život v bezedném mazlavém blátě, vodě prosycené bublinkami z tlejícího organického materiálu a hustém porostu rostlinných chapadel, doporučujeme vám spíše jen nakouknout na okraj těchto močálů.

Podobně jako ostatní území představená v našem seriálu, i tyto lokality vděčí za svůj vznik lidské činnosti. A i zde divočina vznikla tak nějak mimoděk, bez cílené lidské snahy – stačilo ponechat kousek obtížně využitelné země svému osudu. Obě lokality jsou tvořeny mělkými vodními plochami a hladina vody v průběhu roku značně kolísá. Nelze zde chovat ryby, zato tu ale panují ideální podmínky pro rozvoj vzácné vegetace parožnatek, tedy

pouhým okem viditelných zelených řas ze skupiny *Streptophyta*.

Vegetace parožnatek byla jednou ze skupin stanovišť, o které měla Česká republika na žádost Evropské komise doplnit národní seznam evropsky významných lokalit. Na území našeho státu bylo tudíž v květnu letošního roku doplněno 9 nových lokalit s vegetací parožnatek, přičemž dvě z nich se nacházejí na území Karlovarského kraje.

Lítovský mokřad

První lokalita, o níž se zmíníme, se nachází asi 5 km severně od Kynšperka nad Ohří. Svě jméno dostala podle obce Lítov, od které je vzdálena zhruba 800 m jihozápadně, mezi silnicí do Kaceřova a Lítovskou výsypkou. Je tvořena tůň srpkovitého tvaru o délce 270 m a šířce 15–50 m. Vodní plocha zde vznikla v prohlubni vytvořené díky změně reliéfu způsobené výsypkou hlíny z hnědouhelného dolu Medard. Kdy tůň vznikla, nám není

▲ Močál U Bystřiny.

přesně známo. Těžba v této oblasti započala v 60. letech 20. století (na leteckých snímcích z 50. let ještě tůň neexistuje). Tůň je převážně mělká (kolem 0,5–1 m), ale jsou zde ale i místa hlubší, které se kvůli hluboké vrstvě jemného bahna přebrodit nedají.

Roste zde parožnatka obecná (*Chara vulgaris*), nejčastěji se vyskytující zástupce tohoto rodu u nás. Její stélky jsou vysoké od jednotek centimetrů až po několik decimetrů. Najdeme ji od května do září, zpravidla ve vodách bohatých na rozpuštěné látky.

Kromě parožnatky v tůňi žijí i vzácnější druhy vážek, především vážka žíhaná (*Sympetrum striolatum*), šidlatka kroužkovaná (*Sympecma paedisca*), šidélko malé (*Ischnura pumilio*) a šidélko kopovité (*Coenagrion hastulatum*) (M. Váša, nepubl. údaje). Za zmínku jistě stojí také výskyt rosničky zelené.

Močál U Bystřiny

Druhá lokalita se nachází severně od cesty mezi Bystřinou a Kostelní Břízou, v údolí potoka Velká Libava. Území tvoří nevelká vodní plocha s prstencem řídké rozpadající se olšiny. V nejširším místě má tůň a navazující litorální porosty necelých 80 m. Za svůj vznik vděčí vodní plocha stavbě silnice, jejíž násyp zde přehradil mírně se svažující mokřad. Podmáčená stanoviště, snad i s menší vodní plochou, jsou v těchto místech patrná již na leteckém snímku z roku 1952.

Přestože jde o krajinnářsky atraktivní místo, na své „objevení“ přírodovědci čekali

poměrně dlouho. Vzácné druhy cévnatých rostlin nebo obratlovců tady byly hledány marně a skrytou hodnotu území tak odhalili až nedávno algologové (tedy odborníci věnující

▼ Porosty parožnatky obecné na Lítovském mokřadu. Všechny fotografie Přemysl Tájek.

- ▲ Detail jednoho přeslenu parožnatky obecné (*Chara vulgaris*).
- ▲ Skleněnka *Nitella opaca*, vrchní část stélky. Obě fotografie Tomáš Hauer.

se řasám). Nalezli zde hned dva druhy skleněnek, běžnější *Nitella flexilis* a vzácnou *Nitella opaca*. První, až několik decimetrů vysoká, roste v hlubší vodě a od pozdního jara do začátku podzimu ji můžeme pozorovat přímo ze silnice. Druhá jmenovaná je drobnější a je třeba ji hledat časněji, spíše v mělčí vodě mezi další vegetací.

V blízkém okolí tůň byly v roce 2015 nalezeny i vzácné druhy vážek, jejichž rozmnožování lze očekávat i v ploše samotné evropsky významné lokality – vážka jasnoskvrnná (*Leucorrhinia pectoralis*) a vážka tmavoskvrnná (*L. rubicunda*) (M. Váša, nepubl. údaje). ■

Parožnatky jsou skupinou makroskopických zelených řas, které jsou velmi blízce příbuzné vyšším rostlinám a jejich vzhled se některým rostlinám, například ružkatci (*Ceratophyllum*) velmi podobá. Do této skupiny patří několik rodů. Z nich nejběžnější jsou u nás parožnatka (*Chara*) a skleněnka (*Nitella*). Parožnatky obecně rostou spíše v čistých nádržích, které nejsou rybářsky obhospodařovány, ale i v prameništích, na dně zatopených lomů a dolů, pokud to průhlednost jejich vody dovoluje, nebo v nejrůznějších vodních tělesech na výsypkách po těžbě uhlí. Velikost jejich stélek má poměrně široké rozpětí – od jednotek centimetrů až po jeden metr, v extrémních případech i více.

KRÁTKÉ ZPRÁVY

■ Degustace vín z Bečovského pokladu, která ležela roky společně s relikvířem sv. Maurara pod podlahou kaple bečovského hradu a zámku, odhalila, že i stoletá vína je možné pít. Na konci května 2016 odborníci-someliéři speciální metodou odčerpali přes korkovou zátku vzorek a potvrdili, že jsou stále kvalitní a hodnota celé kolekce **tekutého pokladu z Bečova** stoupla. Cena nejdražších vín z kolekce 136 lahví pocházejících z let 1892–1899 by se mohla pohybovat kolem 750 tisíc korun za láhev.

■ Projekt zaměřený na **likvidaci invazních rostlin v Karlovarském kraji** skončil na konci minulého roku. Jak byl úspěšný, ukáže až následujících deset let, během nichž by nemělo dojít k opětovnému masivnímu rozšíření bolševniku a křídlatky. Jestli se tyto rostliny podaří udržet pod kontrolou, záleží nejen na realizátorovi projektu a vlastnících pozemků, ale na spolupráci a osvětě všech obyvatel v kraji.